

Stěžujeme si na změny klimatu ... ale právě lidé počasí upravují k obrazu svému již od počátku 20. století

- CZ24 News | 3. června 2020

O tom, že se mění globální klima a do jaké míry za to může činnost člověka, se mluví dnes a denně. Zapomíná se při tom ale na jednu důležitou věc – právě lidé počasí upravují k obrazu svému již od počátku 20. století, kdy poprvé začali osévat mraky...

V pátek 8. srpna roku 2008 bylo vše připraveno k zahájení nejvelkolepějších a za cenu 44 miliard dolarů také s přehledem nejdražších olympijských her v historii. Čínská vláda, aby udělala na svět patřičný dojem, neváhala postavit 31 zbrusu nových sportovišť včetně majestátního národního stadionu za 423 milionů dolarů, který získal od počátku kvůli své podobě přezdívku Ptačí hnízdo. Aby bylo představení dokonalé, čínští vládcí neváhali srovnat se zemí některé části starých čtvrtí a zástaveb a přestěhovali více než půl milionu lidí.

Peking byl ale pro úspěch své velké chvíle ochoten udělat ještě mnohem víc. Organizátoři sice dokázali postavit a zařídit vše, co si předsevzali, jedna věc jim však přece jen dělala starosti. Podle meteorologů existovala sedmačtyřicetiprocentní pravděpodobnost, že bude onoho pátečního večera v Pekingu pršet, a šestiprocentní šance na pořádnou průtrž mračen. Jelikož Ptačí hnízdo nemá střechu, riziko takové „neposlušnosti“ přírody tamější soudruzi nehodlali ani v nejmenším připustit. A tak vzali osud do vlastních rukou.

Šéf pekingských meteorologů Wang Jü-Pin agentuře Reuters sdělil, že jeho tým vypracoval plán, jenž pravděpodobnost špatného počasí při zahájení olympiády sníží na naprosté minimum. Kromě sportovců, diváků, roztleskávaček, policistů a velkolepých ohňostrojů byla na celkem jednadvaceti stanovištích v okolí rozmístěna stovka mužů, kteří byli na základě signálu od meteorologů připraveni vystřelit rakety do blížících se mraků. Jejich netradiční munici tvořil jodid stříbrný. Úkolem této chemické látky bylo aktivovat mraky tak, aby se vypršely už před Pekingem a nezhatily velkolepou ohnivou show.

Že nešlo v podání čínských úřadů o nic překvapivého ani výjimečného, potvrdila svým vyjádřením do světových médií i paní Čang Čchiang. „Věřím, že jsme schopni zabránit tomu, aby zahájení her pokazil déšť.“ Jediné, co mohlo její víru ohrozit, by byla nějaká obzvlášť velká bouřka s průtrží mračen, na kterou by i rakety byly krátké. „Doufám, že nám sem Bůh nepošle bouřky,“ dodala. Na onom výjevu není nejzajímavější to, co konkrétně paní Čang řekla, ale zejména název instituce, které šéfuje – Úřad pro ovlivňování počasí.

Jestli nakonec zabránil zničení velkolepého ceremoniálu spíš Bůh, nebo rakety, případně oboje, se již asi nedozvíme, faktem ale je, že na Peking navzdory nepříznivé předpovědi onoho památného večera nespadla ani kapka vody.

O pouhé tři měsíce dříve něco podobného úspěšně provedli Rusové, když se v květnu 2008 chystala na Rudém náměstí velká vojenská přehlídka k výročí ukončení druhé světové války. Šéf meteorologické služby ruského letectva Igor Tichonov sliboval bezproblémový průběh akce slovy: „Na základně Čkalovskij je k dispozici celkem 12 letadel ruských ozbrojených sil, která budou připravena vyletět nad určené oblasti a použít speciální reagenty.“

Reagenty se rozumí tekutý dusík se sloučeninami stříbra či obyčejného prachu z cementu, který se vypustí nad mraky. Reakce chemických látek s oblačností způsobuje krystalizaci mraků, jejímž důsledkem je okamžitý déšť či sněžení. Akce se musí provést stovky kilometrů proti větru od místa, kde má být v požadovanou dobu slunečné počasí.

Totéž se opakovalo i při přehlídce o čtyři roky později. Přestože ve středu 9. května 2012 ráno ještě lilo jako z konve, hodinu před přehlídkou díky letadlům rozhánějícím mraky déšť zázračně ustal. Operace prý stála v přepočtu 41 milionů korun, ale výsledek stál určitě za to.

Kvůli suchu se v severní Číně používají i takovéto vychytávky. Vláda zde spustila program na osévání mraků jodidem stříbrným, který se vystřeluje do mraků a vyrábí déšť, kde je potřeba. Stejná metoda zabránila navzdory nepříznivé předpovědi i dešti během zahájení olympijských her v Pekingu.

Na jedné straně se světoví vědci, politici, aktivisté a média každý den předhánějí v silných prohlášeních o tom, jak lidská činnost v podobě průmyslu, dopravy a znečišťování planety Země vede ke globální změně klimatu a růstu planetárních teplot. Podnebí a počasí se sice v posledních letech opravdu viditelně mění, tak jak se na Zemi v historii měnilo už mnohokrát, ale víc než vědě a tvrdých datech, která by prokazovala příčinnou souvislost všech zmíněných jevů, se zelené protiteplotovací hnutí mílovými kroky přiblížilo spíše jakémusi druhu ortodoxního náboženství.

Na straně druhé pak totéž hnutí, kterého je ve veřejném prostoru plno, ve své ideologické horkokrevnosti selektivně opomíjí skutečné, prokazatelné a oficiálně přiznané ovlivňování počasí. Přitom právě masivní zasahování do jevů, jež byly dříve výhradní doménou přírody, může mít na změnu klimatu srovnatelný či mnohem větší vliv, než bychom si byli ochotni připustit.

Ještě před deseti patnácti lety se rovnalo mluvení o řízení počasí jednotlivými světovými mocnostmi riziku společenského znemožnění a zařazení takového člověka do hanlivé skupiny s označením konspiračních teoretiků, šilenců či jiných vyšinutých odchylek od toho, co je považováno za přípustné a normální. Přispělo k tomu především rozšíření divoké konspirační teorie o takzvaných chemtrails

neboli chemických stopách, jež za sebou zanechávají letadla na obloze. Podle zastánců konspirační teorie se chemické stopy liší od známých stop, které se běžně označují jako kondenzační, neboli contrails, a způsobuje je záměrné vypouštění chemikálií do vzduchu. Zatímco prý ty běžné kondenzační, které jsou tvořeny drobnými vodními kapkami nebo ledovými krystalky vznikajícími důsledkem promíchávání chladného vzduchu s horkými zplodinami z letadla, brzy zmizí, chemické se drží na obloze mnohem déle.

Experti vesměs odmítají toto tvrzení s odůvodněním, že to, zda se na obloze kondenzační stopy udrží déle, nebo rychle zmizí, závisí kromě teploty, atmosferického tlaku a vzdušného proudění především na tom, kolik je ve vzduchu vlhkosti. Pokud je vlhkost vysoká, čáry se udrží dlouho, je-li vzduch suchý, brzy zmizí. A to, že je čar na obloze oproti minulosti tolik, je prý logické, neboť několikanásobně vzrostl letecký provoz.

První vážné zmínky o chemtrails se objevily v roce 1997. Tehdy autoři knihy *Encyklopedie obrany před bioterorismem* Larry W. Harris a Richard L. Finke zveřejnili na internetovém diskusním fóru Biowar-L informace o letadlech, která „práškuje“ populaci, a jejich vlivech na vzorky půdy a vody. Teorie se rozšířila především proto, že reagovala na – skutečnou – zprávu amerického letectva o ovlivňování počasí z roku 1996 se zlověstným názvem *Počasí jako multiplikátor síly: Ovládnutí počasí v roce 2025*. Americká armáda zde bez obalu hovoří o využití uhelného prachu či různých kovových nanočástic, které hodlá rozprašovat do atmosféry s cílem vyvolat srážky či období sucha.

Navzdory riziku naprostého zesměšnění je existence vstřikování chemikálií do vzduchu, pro které se vžil název chemtrails, jednou z nejpobulárnějších konspiračních teorií dneška, ve kterou věří miliony lidí po celém světě. Čas od času se najde i někdo, kdo toto riziko podstoupí a svůj názor řekne nejen v internetové diskusi či v hospodě, ale rovnou na veřejnosti. Tak jako Bill Vander Zalm, bývalý premiér provincie Britská Kolumbie, ve které leží třetí největší kanadské město Vancouver: „Chemtrails zasahují celý horizont a šíří se křížem krážem přes celou oblohu. Jedna čára vedle druhé, pak se navzájem kříží, a za chvíli se celá jasná obloha potáhne mraky. Nevíme, kdo to dělá, nevíme, co vstřikují na oblohu, myslíme si, že hliník, baryum a stroncium, ale nevíme to jistě, protože o tom nikdo nemluví (...)“

Debaty o tomto tématu bývají tak bouřlivé a emotivní, že je lepší se jim rovnou vyhnout. Jak přívrženci, tak odpůrci této teorie často zacházejí do úplných extrémů. Jedni si nenechají vůbec nic vysvětlit a předhánějí se v divokých spekulacích tom, jak nadnárodní korporace sprejují svět s cílem otrávit lidi nebo jim měnit psychiku, druzí naopak zesměšňují každého, kdo by chtěl na téma ovlivňování počasí být jen zavést řeč. A tak je vždy dobré držet se toho, co víme a od čeho je možné se odrazit.

Hliník a další

V roce 2016 se do výzkumu kondenzačních čar jako jedna z prvních vlaštovek pustil Švýcarský federální technologický institut v Curychu (ETH), který patří mezi nejlepší polytechnické školy v Evropě. Šel na to šalamounsky. Ve studii s názvem *Physical and chemical characterization of aircraft engine exhaust particles* (Fyzikální a chemická charakteristika částic výfukových plynů z letadel) analyzoval částice výfukových plynů ze tří typů letadel. Technologický institut v nich zjistil a prokázal šestnáct těžkých kovů, které představují při vdechnutí zdravotní riziko – mimo jiné hliník, baryum a další látky, tak jak zmiňoval kanadský politik. Jestli šlo o contrails, nebo chemtrails, švýcarští vědci v názvosloví vůbec neřešili. „Spokojeny“ by tak mohly být s trochou nadsázky obě strany – jedna, že jde o běžné výfukové plyny, a druhá, že o chemických látkách v kondenzačních čarách říkála od začátku.

Ale teď vážně... Charles Long z výzkumné agentury National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA) na toto téma narazil v roce 2015. Podle něj kondenzační čáry, ať už jim někdo říká contrails, nebo chemtrails, způsobené letovým provozem, které se rozprostírají do mraků typu cirrus a bělavě zabarvují oblohu, mají na klima větší dopad, než se dosud předpokládalo. Dokonce uvedl, že umělé mraky způsobené leteckým provozem jsou jednou z forem nevědomého geoinženýrství neboli umělé a cílené změny klimatu.

Právě na poli geoinženýrství a záměrného ovlivňování klimatu je přitom již několik desítek let a zvláště posledních roků velice živo, jak vidno třeba z příkladů v úvodu článku.

Podobných věcí si jako jeden z mála všímá i publicista a klimatolog Radovan Dluhy-Smith z Katedry rozvojových a environmentálních studií Univerzity Palackého v Olomouci, který působil dlouhá léta v USA. Ten v jednom ze svých článků připomíná, že manipulace s počasím pro komerční, ale i vojenské účely se ve světě provádí již víc než půl století: „Umělé řízení počasí se stalo od druhé poloviny 20. století celosvětovou záležitostí a mohlo mít klíčový vliv na současnou změnu klimatu. Co když příčinou změny klimatu tedy není jen fosilní průmysl, ale například dlouhodobá globální manipulace s počasím?“

Když se řekne chemtrails, moc daleko se v seriózní diskusi nedostaneme. Jakmile ale použijeme odborný termín osévání mraků, debata může nejen elegantně a bezbolestně pokrčovat, ale i získat úplně nový rozměr. Přestože je to v principu stejné. Metoda osévání mraků je založena na rozprašování či vystřelování různých chemikálií do mraků pomocí letadel, raket či speciálních propan-butanových hořáků. Jodid stříbrný, chlorid sodný nebo suchý led, ve skutečnosti pevný oxid uhličitý – ano, ten velký strašák globálního oteplování – jednoduše vytvoří více mraků. Chemikálie v tomto případě plní funkci drobných aerosolových částic, jejichž vlastnosti jsou ideální k přechodu vody z plynné fáze do kapalného stavu. Jinými slovy – vyvolají déšť.

Pionýrské pokusy z počátku 20. století, kdy byla metoda osévání mraků poprvé testována, s sebou přinesly i několik nezdarů, díky nimž nešly přehlédnout. Jako první „obchodník s deštěm“ se proslavil americký podnikatel a vynálezce Charles Hatfield. Svým seriózním vystupováním a propracovaným „píárkem“ si získal velkou důvěru farmářů na západě USA, kterým za 50 dolarů slíbil déšť – a také jej za pomoci 23 chemikálií v obrovských odpařovacích nádržích dodal. Uspěl i ve městě Los Angeles, naopak příliš se mu nedařilo na Klondiku. Schopnosti v oboru osévání mraků panu Hatfieldovi upřít nešlo, a tak si jej v roce 1915 najalo i město San Diego, aby naplnil Morenskou přehradu. Kontrakt, který byl stvrzen pouhým podáním ruky, Hatfieldovi zaručoval, že pokud přehradu naplní, vydělá si 10 000 dolarů, což byly tehdy velké peníze. A tak čaroděj postavil spolu se svým bratrem vedle nádrže Morena Dam přes Vánoce speciální věž a na začátku roku 1916 se pustil do díla.

Nikdo nemůže říct, že by byznysmen a vynálezce svůj slib nesplnil. Pátého ledna začalo vydatně pršet. Problém spočíval v tom, že nepřestalo ani poté, co se přehrada naplnila. Deště stále sílily a do té doby vyschlé koryto řeky Morena způsobilo katastrofální záplavy. Velká voda strhávala mosty, železniční tratě i domy a vyžádala si zhruba dvě desítky mrtvých. Pršet přestalo až za neuvěřitelných 22 dní. Vyvolávač deště 5. února promluvil k tisku a k překvapení všech sdělil, že za škody nemůže, neboť město nepřijalo patřičná preventivní opatření. Poněkud cynicky prohlásil, že svoji část kontraktu, tedy naplnění přehradu, dodržel, a po městu požadoval splnění všech závazků. Město souhlasilo, že mu částku zaplatí, ale jen v případě, že on přijme zodpovědnost za způsobené škody. Jenže odměna činila 10 000 dolarů a škody 3,5 milionu, a tak pan Hatfield město zažaloval. Dopadlo to pro něj docela dobře – soudy mu sice upřely zásluhy za historický líják, a tak nedostal svoji odměnu, ale tím, že déšť prohlásily za dílo Boží, nemusel platit ani škody.

Na popularitě panu Hatfieldovi neubral ani drobný zádrhel v San Diegu, ani slova kritiků, že svých téměř 500 úspěchů dosáhl kvůli svým perfektním meteorologickým znalostem, díky nimž prý dokázal

svou práci načasovat na dobu, kdy by stejně přšelo.

Jeho sláva tak téměř dosáhla mraků. Zastavila jej až Velká hospodářská krize na přelomu 20. a 30. let, kdy přestal být o jeho služby zájem. Pokud ale dokázal něco takového celkem obyčejný chlapík, co asi s počasím vyvádějí armády?

Samozřejmě, podobné pokusy o ovlivňování počasí po Hatfieldových úspěších neusnuly. Naopak – posunuly se na daleko vyšší úroveň a skryly se z očí veřejnosti. „Obsáhlá zpráva pro americký Senát z roku 1978 uvádí, že osévání mraků bylo využíváno začátkem 50. let na více než deseti procentech rozlohy Spojených států. Pro představu: jen firma Krick v roce 1953 uskutečnila 150 projektů v 18 státech USA a šesti zemích světa, což znamenalo v součtu kolem 200 tisíc hodin čistého času osévání mraků. Tyto statistiky přitom zahrnují pouze využití této metody pro nevojenské účely. Zpráva dále uvádí, že se osévání mraků v roce 1973 používalo v 57 zemích světa, včetně bývalého Československa. V bývalém Sovětském svazu se jednalo o území o rozloze více než pěti milionů hektarů a ve Švýcarsku o sto tisíc hektarů,“ připomíná klimatolog Radovan Dluhy-Smith, který nepodlehł módní oteplovací hysterii a snaží se věci vidět v zajímavých souvislostech.

Ostatně o leccěms vypovídá i fakt, že podle Světové meteorologické organizace je dnes metoda osévání mraků běžnou záležitostí ve více než třetině zemí světa – od západoafrického Mali, asijských tygrů Singapuru či Malajsie přes Spojené arabské emiráty, Rusko, Itálii, Řecko a samozřejmě Čínu, kde tyto akce probíhají odhadem až na dvou třetinách území, a Spojené státy. Pouze ve státě Texas se v roce 2017 aplikovalo osévání mraků na zhruba patnácti procentech území. Je vážně náhoda, že právě v USA počasí v posledních letech vyvádí největší brykule?

Ani modernější metody, než používal Charles Hatfield, se nevyhýbají nepříjemnostem; a právě díky některým podobným nehodám se o nich dozvěděla i veřejnost. V roce 1947 například americké letectvo ve spolupráci s firmou General Electric odklonilo za pomoci pevného oxidu uhličitého neboli suchého ledu sprejovaného z letadel směr hurikánu nad Atlantským oceánem, výstižně nazvaného King, tak nešťastně, že řádně pocuchal více než stotisícové město Savannah. To byl ale v ovlivňování počasí teprve začátek. Pokud by se s modifikací počasí začalo kvůli probíhající klimatické změně v posledních letech, dalo by se možná při troše naivity věřit tomu, že tyto pokusy vede snaha zachránit planetu a zlepšit podmínky na Zemi. Ovšem vzhledem k tomu, že se provádějí od začátku 20. století, kdy o změnách klimatu nikdo neměl ani tušení, je třeba pátrat spíše po tom, jak tyto nepokorné hrátky s přírodou klima rozhodily a do jaké míry se na bláznivém počasí podílejí ony. Otázka totiž stojí takto: Provádí se geoinženýrství proto, že se mění klima Země, nebo se naopak mění klima, protože si lidi ve velkém hrají s podnebím a počasím?

Milan Vidlák